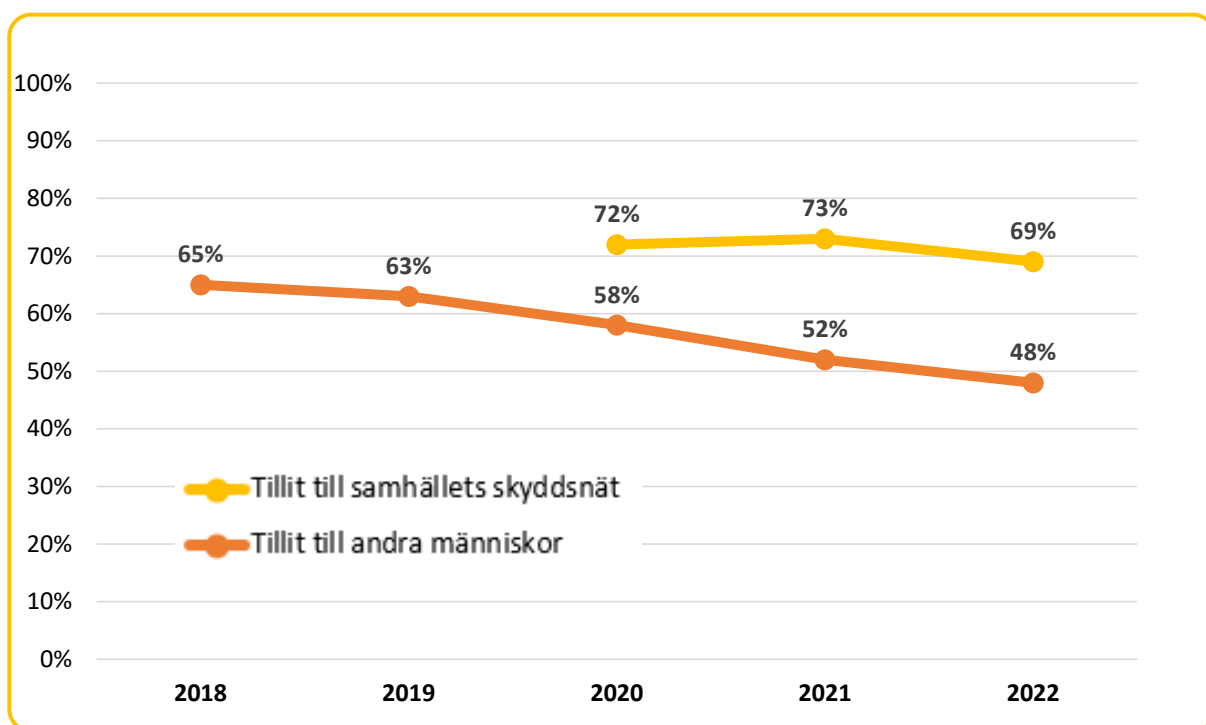

Tillit bland unga i Östergötland

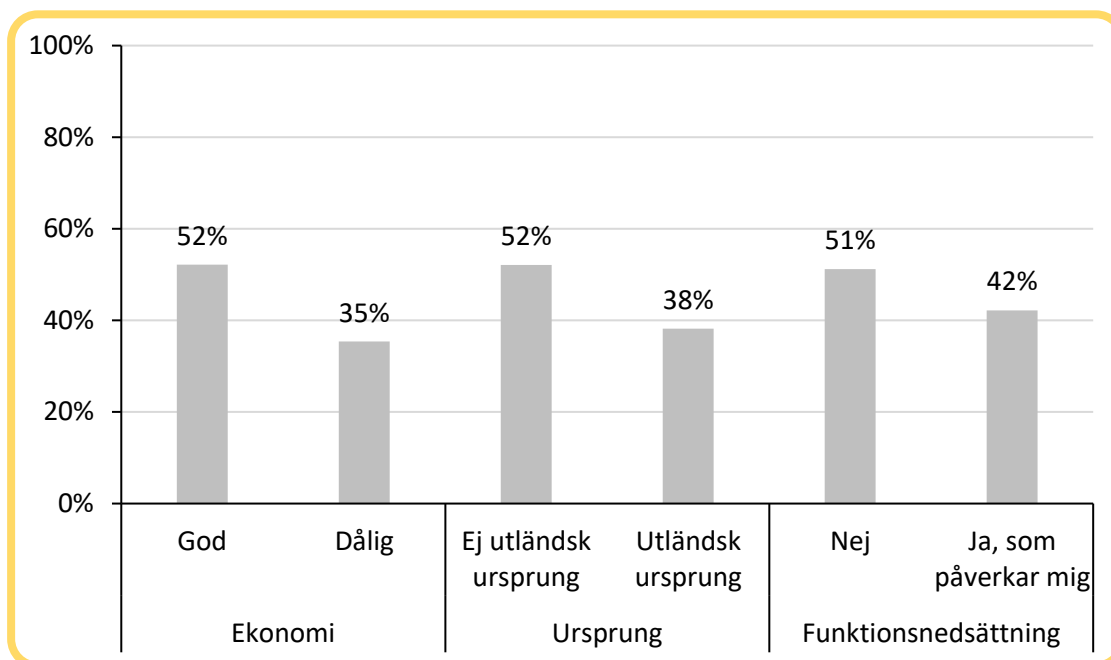
Ungdomsenkäten Om mig är en webbenkät för ungdomar i årskurs 8 och år 2 på gymnasiet i Östergötland. I enkäten ses att tillit till andra succesivt sjunker bland unga i länet. Att känna tillit, trygghet och framtidstro är viktigt för att skapa ett jämlikt samhälle. För att få bättre kunskap om vad minskningen i tillit kan bero på fick ungdomarna i enkäten 2022 beskriva med egna ord vad de tror att det kan bero på. Svaren beskrivs här i figurer och text med tillhörande citat.

Tillit redovisas från enkäten utifrån två aspekter: att lita på andra människor i allmänhet och att lita på samhällets skyddsnät (t.ex. Hälso- och sjukvård, polis och socialtjänst). Hittills har andelen ungdomar med tillit till andra människor minskat för varje år. Totalt ses en minskning med hela 18 procentenheter mellan 2018 och 2022. Det här är en rejäl minskning på så kort tid - vilket förstås är oroväckande. Minskningen verkar inte ha stannat av efter pandemin utan fortsätter nedåt. Tillit till samhällets skyddsnät har bara mätts under tre år, och har hittills varit relativt oförändrad. Tilliten till samhällets skyddsnät är också högre än tilliten till andra, vilket tyder på det framför allt är andra människor som unga inte litar på.

Figur 1. Andel unga med tillit till andra människor samt samhällets skyddsnät

Tilliten till andra är betydligt lägre bland tjejer än bland killar, bara 43 % av tjejerna litar på andra. Lägst är tilliten bland ungdomar med annan könsidentitet (35%). Tilliten är lägre bland unga med dålig ekonomi, utländsk bakgrund och en funktionsnedsättning.

Figur 2. Andel unga med tillit till andra människor år 2022, fördelat på ekonomi, ursprung och förekomst av funktionsnedsättning.

Som en jämförelse ses hos vuxna (16-84 år) att tillit till andra har varit relativt stabil över tid sedan 2006 (Folkhälsoenkäten, Hälsa på lika villkor). Tilliten är lägst i den yngsta åldersgruppen och ökar med stigande ålder. Sammanlagt 63% av männen respektive 56% av kvinnorna (16-29 år), upplever att det går att lita på andra människor. Precis som hos ungdomarna ses att ekonomi i hög utsträckning har samband med tilliten hos vuxna. För de med lägst inkomst är andelen som upplever tillit till andra ungefär 60% jämfört med drygt 80% för de med högst inkomst. En annan faktor som påverkar som påverkar tillit hos vuxna är utbildningsnivå.

Vad säger ungdomarna om att tilliten minskar?

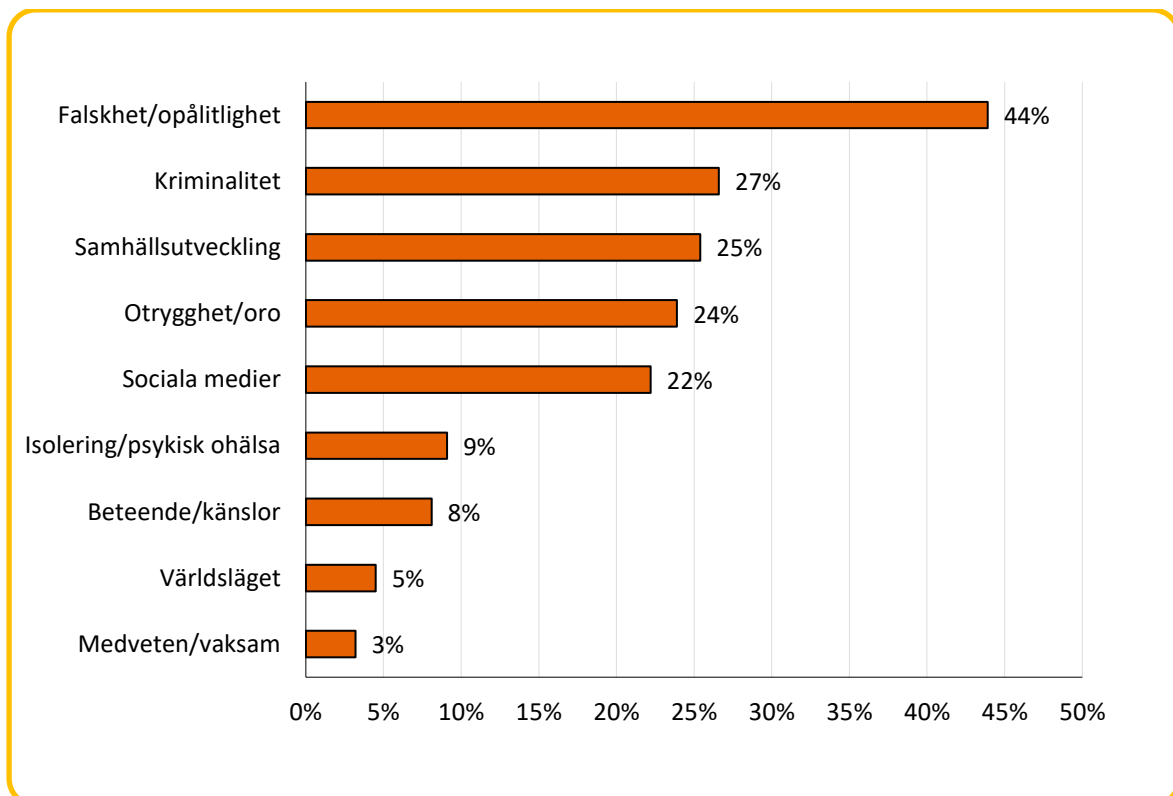
När ungdomarna får frågan vad det beror på att unga litar mindre på andra är det vanligaste svaret att människor **ljuger** och är **falska och opålitliga**. Ungdomarna pratar mycket om "snakes" och "snitches". Andelen som uppgett falskhet som orsak till minskad tillit är störst bland tjejer (50%) och annan könstillhörighet (47%) jämfört med killar (36%) och bland ungdomar med utländskt ursprung (61%) jämfört med svenskt ursprung (40%). "För många fake personer i dagens samhälle." "Folk är snitches och man borde inte lita på någon".

Många pratar också om **ökad kriminalitet och våld** i samhället som kan leda till **otrygghet, oro och rädsla**, vilket påverkar tilliten. Ungdomar som uppgett att deras familj har sämre ekonomi har svarat kriminalitet i större utsträckning, 28% jämfört med 19% för de med bättre ekonomi. "Fler t.ex stölder, våldtäkter och mer bråk och stök." "Ökade skjutningar, mycket nyhetsrapportering om våld och annat dåligt, sällan nyheter om bra saker i samhället."

Ett annat vanligt svar är att **samhällsutvecklingen** går åt fel håll, där nämns **ofta kriminalitet och våld** igen, och många tycker att **rättssystemet och vuxenvärlden sviker**. "Större splittring i samhället av olika anledningar, t.ex. politiska åsiktskillnader och för lite "diversity" på olika ställen. Skolor och arbetsplatser är ganska segregerade." "Vi kommer fram till att vårt samhälle inte tar oss på allvar utan bara tror att vi är hormonella tonåringar som överdriver. Även om de börjar tro på oss tar det ändå flera månader innan man kan få någon hjälp, och detta gör att vi inte längre litar på att våra behov kommer tillgodoses."

Kopplat till alla ovanstående punkter är också **sociala medier**. Ungdomarnas uppfattning är att det är lättare att utge sig för att vara någon annan via nätet och att man inte kan lita på varandra på nätet. Där sprids även nyheter om våld och kriminalitet, vilket leder till otrygghet och osäkerhet. *"På grund av sociala medier har vi ungdomar blivit mer asociala. Vi har inte lika många nära relationer och kanske fler "nätkompisar". Det leder till att vi inte har lika mycket tillit eftersom vi inte umgås "irl" lika mycket längre."*

Några beskriver också att pandemin lett till att människor **isolerat sig** mera vilket bidragit till **psykisk ohälsa**. Att unga blivit **känsligare** och påverkas av **gruppsytryck** är andra förklaringar. Sedan uttrycker några att ungdomar är mera **medvetna och vaksamma** och därmed inte lika godtrogna som vuxna. *"Jag tror att den nya generationen är smartare och därför förstår ungdomar att det inte går att lita på vem som helst."*

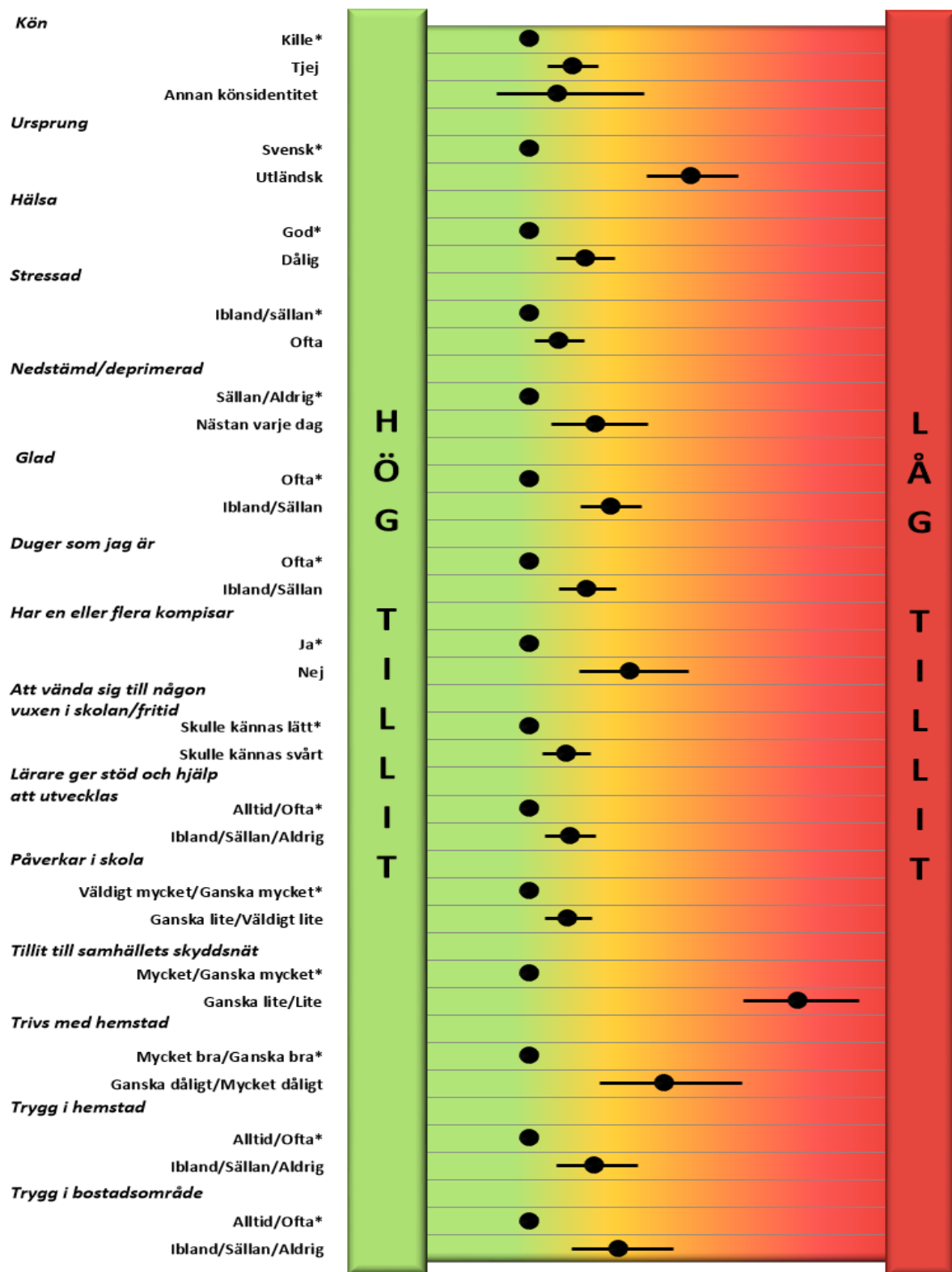

Figur 3. Faktorer som enligt ungdomarna påverkar minskning av tillit till andra människor

Vad har samband med tillit bland ungdomar?

Data från ungdomsenkäten visar att låg tillit till andra människor har samband med ungas beteenden. Det är vanligare att röka bland personer med låg tillit jämfört med de med hög tillit, men skillnaden är liten. När det gäller bruk av snus, alkohol och narkotika ses däremot inga skillnader mellan de som har hög och låg tillit till andra. Gällande narkotikabruk har istället tillit till samhällets skyddsnät (tex hälso- och sjukvård, polis och socialtjänst) ett samband med ungdomars narkotikabruk. Andelen som använt narkotika en eller flera gånger, är 9,4% för de med låg tillit till samhällets skyddsnät jämfört med 3,7% bland de med hög tillit till samhället.

För att se vilka förklaringsfaktorer som har samband med att känna **tillit till andra** människor har en logistisk regressionsmodell genomförts på år 2022 års datamaterial. Beslutet om vilka förklaringsvariabler som inkluderats i analysen har baserats på teori och vetenskapliga studier. De faktorer som framför allt hade samband med låg tillit till andra var att ha låg tillit till samhällets skyddsnät, att ha utländsk bakgrund samt att inte trivas i sin hemstad.

Figur 4. Faktorer som har samband med hög respektive låg tillit till andra människor

Svarsfrekvens

Ungefär en femtedel (1334) av de ungdomar som besvarat enkäten har valt att svara på tolkningsfrågan om varför tilliten minskar, se nedan fördelning mellan kön samt årskurs.

Tabell 1. Antal och andel som svarat i fritext om orsak till minskad tillit, fördelat på kön och årskurs.

		<i>Antal, (%)</i>
Grundskolan årskurs 8	Tjej	362 (54%)
	Kille	280 (42%)
	Annan könsidentitet	29 (4%)
Gymnasieskolan årskurs 2	Tjej	313 (47%)
	Kille	321 (49%)
	Annan könsidentitet	26 (4%)